

חיברתי וערכתי בס"ד

בחסד ה' עלי

הצב"י נדיה אטון הי"ו

פרשת תצוה שבת זכור

חג פורים

פרשת תצוה - שבת זכור

17:56	יציאת הצום: 17:56	יום שישי ו' אדר
יום רביעי ט"ו אדר	קריאת המגילה	פרשת תצוה - שבת זכור
שושן פורים	יום שלישי ו"ד אדר	כניסת שבת: 17:19
עלות השחר:	הג פורים דפרוים	יציאת שבת: 18:11
04:51	עלות השחר:	רבנו תם: 18:51
נץ החמה: 06:07	04:52	יום שני ו"ג אדר - תענית אסתר
חצות היום: 11:53	נץ החמה: 06:08	כניסת הצום: 04:54
צאת הכוכבים: 17:57	חצות היום: 11:53	
	צאת הכוכבים:	

הזמנים לפי אופק באר שבע

"לכפר על נפשותיכם"

ניתן לתרום את מעות זכר למחצית השקל לעלון "אור הנר" בתרומה שלך הינך מזכה עוד משפחות רבות בקריאת דברי תורה ודברי מוסר המעוררים את הלב לה' יתברך.

הגאון רבי חיים פלאג' כתב בספרו: "מי שנותן מעות זכר למחצית השקל מובטח לו שהוא בן העולם הבא, ולא יקרא לו שום פגע רע באותה שנה, ואפילו נגזרה גזירה עליו או על בני ביתו ח"ו היא מתבטלת. ואינו בא לידי חסרון כיס באותה שנה....

והמתמיד בה מידי שנה יראה זרע ויארץ ימים. סכום המעות: כ-73 ש"ח לפני מע"מ, [וטוב להדר לתת 86 ש"ח כולל מע"מ] (לדעת הרב יצחק יוסף שליט"א) ניתן להעביר במזומן או בביט למספר 0505069633.

ב דבר העורך

ד דבר תורה בסעודה

ה שו"ת עם הרבנים

ו שבת זכור

ז מעלת הג פורים

ח תענית אסתר

ט הלכות הג פורים

יז תפילה לחג פורים

לצפייה באתר שלנו

סדקו את הברקוד

דבר העורך

"ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור"

עם קשיי החיים ולהפוך אותם למנוף של התעלות.

אחד הסיפורים המרגשים והמפורסמים ביותר הממחישים את הדימוי של ה"זית הנכתש" שהופך לשמן זורח, הוא סיפורו של מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל בצעירותו בנערותו, מצבה הכלכלי של משפחתו היה קשה ממש. אביו, שהיה בעל חנות מכולת קטנה, נזקק לעזרתו של בנו כדי להחזיק את העסק המשפחתי. באחד הימים, נאלץ עובדיה הצעיר לעזוב את לימודיו בישיבת "פורת יוסף" ולעבוד בחנות במקום אביו. עבור נער שכל נשמתו הייתה צמאה לתורה, הייתה זו "כתישה" של ממש - פרידה מכור מחצבתו לטובת עבודה פיזית ושוחקת.

כאשר הבחינו רבותיו, ובראשם ראש הישיבה הרב עזרא עטייה זצ"ל, שתלמידם המבריק נעדר, הלכו לחפשו ומצאו אותו עומד בחנות ומוכר מצרכים. הרב עזרא עטייה לא ויתר, הוא הבין שזהו "זית" בעל פוטנציאל להאיר את כל העולם היהודי. הוא פנה לאב והציע לו הצעה בלתי נתפסת, שהוא עצמו, ראש הישיבה המכובד, יחליף את הנער בעבודה בחנות כדי שהילד עובדיה יוכל לחזור ללמוד. האב, שנרעש מהמחווה, הסכים לבסוף שהנער יחזור לשיבה.

באותן שנים של קושי, דוחק ו"זעזועים", הרב עובדיה לא נכנע. הוא למד בתנאים לא תנאים, לעיתים לאור פנסי הרחוב כשלא היה חשמל בבית, ותוך ויתור על כל הנאות הנערות. הכתישה הזו - העוני, העבודה הקשה והמאמץ הכביר להישאר דבוק בתורה למרות הכל - היא זו שזיקקה ממנו את "שמן הזית הזך". היא הפכה אותו מאותו נער בודד בחנות, לגדול הדור שחיבורו ופסיקותיו האירו את עיני ישראל בכל קצוות תבל.

יהי רצון שנדע להחדיר מוסר השכל זה בליבנו, ונדע לעמוד מול כל הקשיים והניסיונות - אמן, שבת שלום ומבורך וחג פורים שמח.

כהרס מוחלט של הפרי, אך למעשה, זהו רגע הלידה של השמן. רק מתוך הלחץ, מתוך הכתישה ומתוך פירוק המעטפת החיצונית, פורץ החוצה השמן הזך - אותו נוזל יקר המפיץ אור, מרפא פצעים ומזין את הגוף.

כך בדיוק הם פני הדברים בחייו של האדם. לעיתים אנו שואפים רק לשקט ולשגרה, ומבקשים להימנע מכל קושי או מאמץ. אך אדם החי רק בשלווה ללא אתגרים, עלול למצוא את עצמו עובר את מסלול חייו מבלי להשתנות, מבלי לצמוח ומבלי לגלות את הכוחות הטמון בו - הוא נותר באותו מצב "נבכי" ובוסרי שבו נולד. הייסורים, האתגרים והמאמצים הכבירים

שהחיים מזמנים לנו הם בבחינת "בית הבד" של הנשמה. הם אלו שסודקים את המעטפת החיצונית שלנו ומכריחים אותנו להוציא מהכוח אל הפועל תעצומות נפש, חוכמה וחוסן שלא ידענו שקיימים בנו כלל.

עלינו לדעת ולהחדיר זאת עמוק בליבנו: שאין לאדם ליפול ברוחו בזמני קושי, שכן דווקא הלחץ הוא זה שמזקק את אישיותנו. כאשר אדם אינו נכנע לייסורים אלא בוחר להתאמץ, להיאבק ולגדול מתוכם, הוא הופך מ"זית בודד" וסגור ל"שמן זית זך" המאיר לכל סביבתו. ככל שהמאמץ גדול יותר, כך האור שבוקע מהאדם הוא בהיר ואיכותי יותר, ומלמדנו שהכוחות האינסופיים של הנשמה מתגלים דווקא כשהאדם מסכים להתעמת

בפרשתנו התורה מצווה את עם ישראל שיביאו למשכן ולבית המקדש שמן זית זך, להדליק בו את המנורה. המדרש מתאר את תהליך יצור השמן למשכן ולבית המקדש.

השמן ששימש למנורה היה מיוחד במינו. שמן זה הופק מהזיתים המובחרים הנמסקים מצמרת עץ הזית. את הזיתים היו כותשים במכתשת ולא היו טוחנים אותם בריחיים, כדי שלא ימצאו בשמן שמרים. ורק את הטיפה הראשונה, העסיסית והמזוככת, היו לוקחים מן הזיתים להדלקת המנורה.

השמן למנורה היה צריך להיות בתכלית הזיכור, בלי שום תערובת של פסולת. בדרך כלל כשמכינים שמן זית חובטים בעצי הזית כדי שהזיתים יפלו על הארץ, ואוספים הכל לבית הבד. אבל כאן התהליך הרבה יותר מורכב ומוקפד, צריך לטפס לראש האילן וללקט את הזיתים המובחרים ביותר אחד לאחד, ומכל אחד לקחת אך ורק את הטיפה הראשונה.

התבוננות עמוקה בעץ הזית, אחד משבעת המינים שנשתבחה בהם ארצנו, מגלה לנו סוד גדול על טבעו של האדם ועל מסלול חייו. כאשר אנו מביטים בזית בעודו תלוי על הענף, אנו רואים פרי שלו, רענן וירוק, הנהנה מאור השמש ומרוח הערבית. לכאורה, זהו מצב האידיאל - השלווה והנוחות. אך האמת היא שכל עוד הזית נותר במצבו הטבעי על העץ, הוא נשאר בבדידותו, הוא פרי קטן, מריר ומוגבל, שאינו מממש את הפוטנציאל האדיר הגנוז בתוכו. הוא נשאר בדיוק כפי שנולד, מבלי להשפיע על העולם שסביבו השינוי הגדול מתחיל דווקא ברגע של זעזוע. כדי להפיק מהזית את המיטב, עליו לעבור תהליך כואב של מסיק - המקלות חובטים בענפים, המוסק מנענע את האילן, והפרי נתלש ממקומו הטבעי והמוכר. לאחר מכן, הוא מובא אל בית הבד, שם הוא עובר כתישה תחת אבנים כבדות ולחץ עצום. מהצד, זה עשוי להיראות

דבר תורה לסעודה שניה

"ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך..."

שואל ה"אור החיים" הקדוש ג' שאלות: א. מדוע כתבה התורה את המילה "ואתה", הרי הקב"ה מדבר עם משה רבנו, ולמה צריך לומר באמצע דבריו "ואתה"? ב. מדוע נאמר לשון של הקרבה "הקרב", הרי אם משום שרצונו להודיע לו שיהיה כהן, מספיק לומר לו, ולא צריך לקרב אותו. ג. מדוע נאמר המילה "אליך", למה הוא צריך להקריב אליו.

ומבאר ה"אור החיים" הקדוש על פי המדרש (שמות רב פ"ג), כי הכהונה הייתה מיועדת מתחילה למשה רבנו, ומשום שהוא מיאן ללכת בדבר ה' וסירב לתפקיד שביקשו ממנו, העבירו אותו מהכהונה, שנאמר: (שמות ד', י"ד) "הלא אהרן אחיך הלוי" - שהיה לוי ועכשיו נעשה כהן. ולכן ביקש ממנו הקב"ה "ואתה" - מצד עצמו, "הקרב" את אהרן במקומו, ודבר זה יהא לכפרה על שסירבת ליטול את התפקיד שהוטל עליך. ולכן גם נאמר "אליך" לכפרתך, שבזה שאתה מקרב את אהרן ונותן לו את הגדולה של הכהונה שהייתה ראויה לך, אין לך קורבן גדול מזה.

(ישובים ותיצורים על אור החיים הקדוש)

דבר תורה לסעודה ראשונה

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך"

הגאון רבי אליהו מוילנא עומד על ייחודה של פרשת "תצוה" מכל שאר פרשיות ספר "שמות".

הוא מציין, שאין פרשתנו מתחילה בנוסח המקובל: "וידבר ה' אל משה לאמר", ולא עוד, אלא שבכל פרשת "תצוה" אין שמו של משה מוזכר אפילו פעם אחת - דבר שלא מצינו כמותו מתחילת ספר "שמות" ועד סוף ספר "במדבר".

לדברי הגאון מוילנא, מוסבר ייחודה של פרשתנו במועד קריאתה מידי שנה. ברוב השנים חל יום ז' באדר - שהוא יום פטירת משה רבנו ע"ה לפי מסורת חז"ל - בשבוע שקוראים בו פרשת "תצוה". עובדת הסתלקותו של משה רבנו מן העולם נרמזת אפוא באי הזכרת שמו בכל הפרשה כולה.

ועוד אומר בעניין זה הגאון מוילנא: אף על פי ששמו של משה אינו מוזכר בפרשתנו במפורש - מוזכר הוא בדרך הרמז. לפי מנין בעלי המסורה, יש בפרשת "תצוה" 101 פסוקים.

והנה אותיות "משה" במילויין הן: מ"ם, ש"ן, ה"א וכאשר נפחית משלוש המילים האלו את האות הראשונה ("משה"), עולות שאר האותיות לגמטרייא של 101, כמספר פסוקי פרשתנו...

דבר תורה לסעודה רביעית

**אי"ה ביום שני הקרוב יחול יום צום תענית אסתר
אכילה לאחר שנת קבע**

אדם שישן שינת קבע וקם באמצע הלילה, בלילה שלפני התענית (יום ראשון בלילה), אינו יכול לאכול או לשתות, שכן ישן על מיטתו הרי הסיח דעתו מלאכול ולשתות עוד. אומנם אם הוא לא הלך לישון עדיין, רשאי לאכול ולשתות עד עמוד השחר.

תנאי לאכילה

אולם אם קודם שישן, התנה שבכוונתו לקום לאכול ולשתות קודם עמוד השחר, רשאי לאכול ולשתות כשהתעורר לפני עמוד השחר. ואם רק התנמנם, רשאי לאכול ולשתות בלי שום תנאי.

שכח להתנות

אם לא התנה קודם שהלך לישון, ועתה התעורר בלילה ומרגיש צימאון, המיקל לשתות יש לו על מה לסמוך. בני אשכנז מקילים לכתחילה בשתיה בלבד אפילו בלי תנאי.

מי שהיה עייף והלך לישון בתחילת הלילה קודם שאכל, וקם באמצע הלילה, רשאי לאכול ולשתות, כי בוודאי לא היה בדעתו בשינה זו להסיח את הדעת מלאכול ולשתות עוד.

דבר תורה לסעודה שלישית

**"ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ
מצנפת ואבנט... לכהנו לי"**

מפני מה כהן גדול משמש בשמונה כלים (בגדים)? רבי חנניה חברין דרבנן אמר: כנגד המילה שהיא לשמונה ימים.

(ירושלמי יומא פ"ז ה"ג)

לכאורה קשה, מה השייכות בין מצוות מילה לבגדי כהונה? אלא נראה על פי המובא במדרש (ילקוט שמעוני ירמיה רמז שכ"א): השבת והמילה דנים זה עם זה, השבת אומר: "אני יותר גדולה ממך, שבי שבת הקב"ה ממלאכת עולמו". אמרה המילה: "אני גדולה ממך, שאלמלא אני לא ברא הקב"ה את עולמו שנאמר: "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת". וממה שאנו יודעים שהמילה דוחה שבת, למדים אנו שהמילה גדולה מן השבת.

והנה, גם הכהונה דוחה את השבת, שהרי מקריבים קורבנות תמידים ומוספים בשבת. נמצא כי עבודת מילה ומצות עבודת המקדש - שוות בדרגתן. ומעתה נבין היטב את הדמיון והשייכות בין מילה לכהונה, וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: כשם שמילה ניתנה בשמונה ימים, כך בגדי כהונה הם שמונה בגדים. (בניהו - ירושלמי יומא).

לכרבה והצלחה

מודרכי זיפה
מודנו וב"ב
ליאור ושיד
מודנו וב"ב

לכרבה והצלחה

שיד בת אושרת
בן ציון בן מירב
אלמוז לוי
בן שולמית הי"ד

לכרבה והצלחה

שרה בת לאורה
ינית בת רחל
שמעון בן מרסל
תנצבה

לכרבה והצלחה

לאה בת
סוליקה רביבו
ז"ל (ה"ד)
תנצבה

לכרבה והצלחה

חנה בת חפסה
תנצבה

דיון משפחתי עם הרב יצחק זילברשטיין

שו"ת עם הרה"ג
הרב אורן נזריה

שו"ת עם הרה"ג
הרב בנימין חיותה

הלכות פורים

שאלה: האם השולח משלוח מנות לחברו על ידי "רחפן" הפורח באוויר, ומגיע למקום היעד ששולחו. האם יוצא בזה ידי חובת משלוח מנות לכתחילה. תשובה: לכתחילה ישלח משלוח אחד שיביאו לחברו בדרך חיבה וקירוב כדת ע"י שליח או בעצמו. ואם ירצה לשלוח עוד משלוח אף ע"י רחפן שמגיע ליעדו יוצא גם בזה ידי חובת משלוח מנות. וכן אם לא היה באפשרותו לשלוח משלוח אלא ע"י רחפן שהגיע ליעדו יצא בו ידי חובת מצות משלוח מנות.

שאלה: האם יש סימוכין לקהילות שנהגו לקרוא במגילה באמרו "כאמרם"? תשובה: בקריאת המגילה יש לקרא (אסתר ג, ד) "ויהי 'כאמרם'" הקרי בלבד ולא קוראים גם את הכתיב 'באמרם', כמו בכל המקומות שיש קרי וכתוב וקוראים הקרי בלבד, אמנם מי שנהג לקרא במגילה באמרם כאמרם יש סמך למנהגו.

השליח שאכל את משלוח המנות

מעשה ביהודי בשם מנחם, שפנה אל ידידו אלחנן, ושאלו: "האם תוכל לתת בשליחותי משלוח מנות לידי של יהודה חברנו?". אלחנן השיב בחיוב, וקבל לידי את משלוח המנות, בו הנחו תבשילים טעימים.

אלחנן יצא לדרכו, ובלקחו, חדר ריח הניחוח של התבשילים לאפו. בהיותו קצת מבסס, פתח את המשלוח, והחל לטעם מעט מהתבשילים... האיש טעם קצת, ועוד קצת, ועוד קצת, עד שמפלי לשים לב... אכל את כל המשלוח עד תמוז! לקראת ערב, שאל מנחם את אלחנן: "האם בצעת את שליחותי?". "בוש ונכלם אני - השיב אלחנן - בעצונותי פתחתי את המשלוח, וטעמתי עוד ועוד מהמנות הטעימות שהנחו בו, וכשהגעתי לביתו של יהודה גליתי לחרדתי שפכר לא נותר במשלוח אפילו פרוו אחד..." מנחם חושב פעת לעצמו - "אם יהודה לא קבל את משלוח המנות, אם כן, כדאי לי להחליט עכשיו שהמשלוח שנתתי יהיה עבור אלחנן, ובזה אצא ידי חובת המצוה..." אף אחר מחשבה נוספת התעורר בשאלה - הרי התבשילים לא נתנו לאלחנן בתור משלוח מנות, אלא הוא אכלם ללא רשות, וכיצד אוכל להחליט פעת שמאכלים שפכר נאכלו יהיו למשלוח מנות?... ומהר מנחם לשאול: האם צאתי ידי חובת משלוח מנות, או שמא עלי להזדרז ולשלוח משלוח מנות נוסף?

תשובה:

בשאלה זו הסתפק רבנו רפאל בירדוגו זצ"ל, שהיה קרוי בפי כל בשם "רפאל המלאך", בספרו "משפטים ישרים" (סימן ק"כ), ולא הכריע בדבר. והגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל (גליוני הש"ס, מגלה ז'), הביא את דברי רבי רפאל בירדוגו, וכתב שאין מקום להסתפק בזה, שכן פאשר אכל השליח את התבשילים, הוא היה גזלן, והתחייב לשלם את שווי משלוח המנות למנחם; וכשאומר מנחם עכשיו שהיה זה משלוח מנות עבור אלחנן, אין זו נתינת משלוח מנות, אלא מחילה על הפסד שאלחנן התחייב לו (מנחם אינו נותן לאלחנן כלל מנות, אלא רק מוחל לו על חוב דמי הגנבה). ולפיכך - סיים הגר"י ענגיל - פשוט שמנחם אינו יוצא בכך ידי חובה, ועליו לחזור ולשלוח מנות שוב!

ויתכן, שאם כל רצונו של מנחם היה לזכות במצוה ולהרבות אהבה ואחווה, אם כן, מי יקבל את המשלוח זה רק ענין שולי, ואם לבסוף לקחה אלחנן לעצמו, אין מנחם הנותן מקפיד על כך ואומר: "גם ברוך יהיה" (כי העקר מבחינתו של מנחם היה לצאת ידי חובת המצוה), ובאופן זה יש מקום לומר שיצא מנחם ידי חובה (ואולי באופן שפנה הסתפק רבי רפאל בירדוגו).

הלכות פורים

שאלה: עני שקיבל מתנות לאביונים עברו וגם עבור אשתו ולא הודיע לאשתו האם הנותן קיים מצות מתנות לאביונים. תשובה: אין מעכב הדבר אם לא הודיע לאשתו שקיבל מתנות לאביונים עברה.

שאלה: האם יוצאים ידי חובה בנתינת משלוח מנות ליהודי שחי עם גויה. תשובה: את חיוב המצוה שחייבים לקיים שזה נתינת שני מאכלים לאדם אחד יש לקיים על ידי שיתן לאדם אחר הגון וכשר, אבל אין איסור ליתן לו את המנות הנוספות על המצוה.

שאלה: האם מותר לכבס בגדים בפורים.

תשובה: מותר לכבס בגדים בפורים במכונת כביסה חשמלית אבל כיבוס בידיים הוא כשאר מלאכה והמנהג שלא עושים מלאכה בפורים ביום אבל בליל פורים עושים כל מלאכה.

שאלה: האם מותר בפורים להלביש ילד זכר קטן גרביו של בנות או שאסור משום איסור לא ילבש גבר שמלת אשה. תשובה: יש להקל בזה.

לדפואה שלומה

סולטנה
בת פרחח
שמעון יעקב
בן סולטנה

לברכה והצלחה

חיים לוי וב"ב
דון רבקה
הודיה לוי
אריק ועינב
דחן וב"ב

לדפואה שלומה

יוסף לוי
בן ויקטוריה
יצחק בן חנה
מיכל בת רחל

לדפואה שלומה

ברוך חי בן לאה
רחל בת שרה
מירה מרים
בת רחל

לזיווג הגון

שירה
בת ציפורה

"זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים"

שבת זכור

המטרה של מחיית עמלק

הרמב"ם מבאר מהי המטרה של מחיית עמלק, וכה דבריו: "מצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים. כדי לעורר שנאתו". בעל "ספר החינוך": "ומצות עשה מן התורה על כל ישראל לשמור בלב איבה ושנאה לעמלק ולזרעו, ולזכור בפה את רשעותו, ונספר זאת לבנינו ולדורותינו מה עשה לנו אותו רשע בדרך בצאתנו ממצרים, עד אשר נאבד את זכרו מן העולם, וכדי לקיים מצות עשה זו של זכירת רשעותו של עמלק תקנו חז"ל שיהיו קוראים פרשה זו בציבור ומתוך הספר, פעם אחת בכל שנה, בשבת שקודם הפורים, כדי לסמוך מחיית עמלק למחיית המן שהיה מזרעו".

מחיית עמלק

מצוות היום בשבת זו למחות שמו וזכרו של עמלק על ידי קבלת עול תורה ומצוות וקיומן. וכתב ב'בית אהרן' (לפורים סז). כל איש ישראל, כל מה שהוא עושה, צריך להיות כוונתו שבזו העשייה ימחה הזכר של עמלק, וכאשר יהיה נזהר בזה כל אדם ישראל אזי בטוח אני אשר חיש מהר יהיו פטורים מכל הצרות. הרמב"ם בהלכות מלכים מסביר את הכפילות לכאורה, הכתובה על מחיית עמלק: "זכור", וכן כתוב: "לא תשכח". לדבריו, "זכור" - בפה, "לא תשכח" - בלב, שאסור לשכוח איבתו ושנאתו.

הסבר ה"בן איש חי" מיהו עמלק

עמלק נמצא בתוך קרבו של האדם והוא משבש דעתו. ועל עמלק נאמר "אשר קרך" - הוא בא לקרר את האדם בעשיית המצוות, והוא משדלו לדחות את עשיית המצוות למחר או מחרתיים. אבל אם האדם עושה מצוות בזריזות, בחום, בחשק ובהתלהבות - זו מעלה גדולה.

קריאת מצות מחיית עמלק מביאה ליראת שמים טהורה. הציוי למחות את זכר עמלק, הוא מכיוון שעמלק שם לו למטרה להשכיח את התורה הקדושה מעם ישראל. עד היום, התקררות של יהודי וחוסר התלהבותו מקיום מצוות, הינה בהשפעתו של עמלק, שהתחיל את המלחמה בעם ישראל דרך התקררות.

פרשת זכור - סגולת שבת זו ובפרט לזרע של קיימא וזיווג

הגון

כתב הרב הקדוש רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ב'דברי סופרים' (אות כט ד"ה וידוע), 'אז הזמן לפעול בקדושה לזרע יעקב הולדת בנים חיים וקיימים לעד. משום שבפרשת זכור שקורין לעמלק ימחה', מסתמא בקדושה נגדו ריבוי והוספה ושפע בני', וביאור הדבר, דהא חז"ל דרשו (מגילה ו.) על הפסוק (יחזקאל כו ב)

'אמלאה החרבה' - אם מליאה זו חרבה זו, אם מליאה זו חרבה זו, פירוש שלא יתכן שיעקב ועשו יהיו שניהם ברום המעלה, רק זה תלוי בזה, כשזה קם זה נופל, ולכן כאשר מזכירים מחיית עמלק בשבת זו ומבקשים מהקב"ה להמעיט ולכלות זכרם, על ידי זה מוכרחים בני ישראל להתרבות במנין ובמספר, וכולם יזכו לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

בספר 'תורת אבות' מובא מהרב הקדוש ה'יסוד העבודה' זי"ע, שבת פרשת זכור הוא זמן המסוגל לעקרות שיפקדו בזרע חי וקיים. כי אצל רחל כתוב (בראשית ל כב) 'ויזכור אלוקים את רחל', ובשרה כתוב לשון פקידה - 'וה' פקד את שרה' (שם כא א), ובפרשת זכור קוראים בתורה לשון זכירה ומפטירים 'פקדתי את עשה לך עמלק'.

מצוות צריכות כוונה

הואיל והלכה רווחת (בש"ע סימן ס' סעיף ד') שמצוות צריכות כוונה, לכן יש לשליח ציבור הקורא בתורה לעורר דעת הקהל, לפני קריאת המפטיר בספר תורה בפרשת זכור, ולהודיעם שיכוונו לצאת ידי חובת מצות זכירת עמלק ומחיתו שהיא מצות עשה מן התורה, ושגם הוא מצדו מכין להוציא את השומעים ידי חובתן, שמצוות צריכות כוונה. ומכל מקום אין צריך לומר "לשם יחוד".

הבנת הקריאה

העיקר להלכה שאין צריכים להבין את קריאת פרשת זכור, ואף מי שלא מבין את הקריאה יוצא ידי חובת המצוה כשקורא מתוך הספר תורה או כששומע מהשליח צבור, שדי בזה שמבינים את הענין בכללותו. ומכל מקום יש נוהגים לקרוא לפני הצבור את פירוש רש"י על פרשת זכור, קודם הקריאה, וטבוא עליהם ברכה [ילקוט יוסף מועדים עמוד רנט].

אכילה ושתיה לפני קריאת פרשת זכור

כיון שקריאת פרשת זכור בשבת זו היא מן התורה, יש להימנע מאכילה ושתיה לפני קריאת פרשת זכור. ומי שקשה לו להמתין עד אחר קריאת פרשת זכור, מותר לו באכילת עראי ובשתיית עראי.

חיוב הנשים בקריאת פרשת זכור

הפוסקים נחלקו אם נשים חייבות בקריאת "זכור" או לא. קיימות בפוסקים דעות שונות. ואפילו שנשים המקילות בזה יש להם על מה שיסמכו, מכל מקום המחמירות לבוא לעזרת נשים לצאת ידי חובת קריאת פרשת זכור טבוא עליהן ברכה. ומותר להוציא ספר תורה במיוחד לנשים (בשעות שלאחר מכן) לקרוא להן בפרשת זכור בלי ברכה (חזו"ע פורים י).

מעלת ימי הפורים

לחיים הוא יותר מגאולת מצרים מעבדות לחירות, ומסיים "על כל פנים פורים עדיף וקדוש מפסח ושבעות".

התפילה ביום פורים

בפלא יועץ (הקדמון, דף ק"ח). מביא, שביום זה חביבה אפילו תפילת היחיד לפני הקב"ה והיא מתקבלת, והכי חזין מדכתיב (אסתר פ' כה) 'ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה', וראינו התקבלו דבריה.

הובא בספר 'סגולת ישראל' (מערכת פי אות ד') 'קבלתי מגדול אחד ז"ל: ישנה סגולה גדולה בפורים, להשכים בבוקר ולהרבות בתפלה ובבקשה לפני השי"ת על כל דבר - בני חיי ומזוני, והן על שאר דברים, ועל כל קרובי, כי באותו יום עת רצון מאוד, וכל העולמות המה בשמחה וברצון, וע"ז אמרו ז"ל "כל הפושט יד נותנין לו", וכן הוא מקובל מפי גדולי הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב זיע"א.

וחייב איניש לבסומי בפוריא

אמרו חז"ל 'וחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', אמנם עם כל חשיבותה ומעלתה של שתית היין, רבות יש לזהר שלא תצא תקלה מתחת ידו, כי מי שאינו נזהר בזה חלילה ובשכרותו פוגע ח"ו בחרצובות לשונו אפילו רק ב'נפש אחת מישראל' ודאי עדיף לו שלא ישתה ויצא שכרו בהפסדו. כי לא אמרו אלא עד דלא ידע - שע"י השתיה תבטל דעת השותה, אבל זאת לא אמרו ולא התירו שיגרום בשתייתו שגם חברו יצא מדעתו.

וכתבו הרבה אחרונים (עיי באו"ח סימן תרצ"ה ובנו"כ שם) שהחוב הוא לשתות יותר מלימודו ותו לא, ולכן הרוצה להדר על עצמו ולהשתכר - אסור לו לעשות כן אלא אם הוא יודע בבירור שלא יפגע ולא יצער את חבריו, אבל אם יש לו ספק ספיקא שמא לא יוכל להיזהר בכך אזי ברור שעדיף שימנע בשב ואל תעשה מלהשתכר.

בזכות זהירות זו יתברך ברוב הברכות, כמו שהאריך ב'מטה משה' (תתרי"ב) עד כמה חיוב גדול הוא להיזהר ולהישמר שלא תביא לו השתיה מצב של שכרות וזלזול ב'הלכות התורה' כנטילת ידים ברכת המזון ותפילה, ומסיים שם - יוכל היוצא בעקבי הרועים לעשות את כל המעשים האלה בזהירות שלא לבוא לידי מכשול ע"י השתיה, ושמחים בזוכרם את כל הנסים אשר עשה ה' לאבותינו ומשבחים לשמו הגדול, כמוהם יהיו צאצאי מעיו וכל אשר חפץ ה' בידו יצליח'.

וכך מפורש ב'כל בו' (סוף הל' פורים) חייב איניש לבסומי בפוריא, אבל לא שישתכר, משום שהשכרות איסור גמור הוא, אך שישתה יותר מלימודו מעט כדי שירבה לשמוח ולשמח האביונים וינחם אותם, וידבר אל לבם, וזוהי השמחה השלימה. (באר הפרשה)

ישנה אימרה עממית נפוצה בפי רבים: "לא כל יום פורים!" אכן, מדוע? למה באמת לא כל יום פורים?? יקרתו ויחודיותו של יהלום, היא כגודל נדירותו!!! יום הפורים אשר השווה חז"ל הקדושים ברוח קדשם ליום הכיפורים וליום שניתנה בו תורה, וצדיקי כל הדורות שיברו את אזנינו, כי עיצומו של יום מרומם ומנשא את כל אדם באשר הוא - לפסגות טמירות נעלות ונעלמות, הוא אכן יום נשגב ביותר - אחת בשנה!! אך בהגיע תור יום הפורים עצמו, עלינו להיות נזכרים ונעשים בכל תוקף כי: "לא כל יום פורים!" רגע אחד ביום הפורים - שווה ערך לרגעים רבים ועצומים בזמנים אחרים! כל דקה - יהלום!! כל רגע - פנינה!! "כי אם החרש תחרישי בעת הזאת..." אם חלילה וחס נחמיץ את הרגע, חלילה איבדנו הכל! חובה עלינו להיערך כמו שצריך, להכין עצמינו בדעת ובמעש, לרדות בקצה המטה מיערת הדבש, ולטעום מנועם צוף העסיס. לדלות מפי ספרים וסופרים, שביבי ניצוצי אורה מהשלהבת היוקדת בכבשונם הלוהט, לאמור זו הדרך בה ישכון אורה, זו הדרך לכו בה! (קונטרס מה בקשתך ותעש)

כיפורים כ-פורים

מובא בתיקוני הזוהר (דף גז): שקדושת יום הכיפורים היא מעין קדושת פורים, ולכן נקרא 'יום כפורים' עם כף הדמיון, דהיינו כיפורים. ואמר הרה"ק מרוזין זי"ע שקדושת הפורים גדולה יותר מהיום הקדוש - יום הכיפורים.

הרב הקדוש רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע (ישמח ישראל טשורטקוב, פורים שנת תרפ"ד) מביא משם סבו הרב הקדוש רבי ישראל מרוזין זי"ע: גדולה מעלת יום הפורים מיום הכיפורים, משום שיום הכיפורים מכפר רק לשבים, **אומנם בפורים הקב"ה מוחל וסולח לעוונות כל אחד ואחד מבני ישראל באיזה מצב שיהיה**, (ובלבד שיהא פושט יד לקבל המחילה).

אמר הרב הקדוש האמרי נועם' מדז'יקוב זי"ע: לומדים אנו מהפסוק "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכיפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיהם" (שמות ל, י) וכפל לומר ב' פעמים 'אחת בשנה', כי יש שני ימים מיוחדים בשנה, אחד הוא יום הכיפורים שיש בו 'מדם החטאת', והשני הוא פורים, ונקרא 'אחת בשנה' גם בלא זריקת הדם, ובשניהם יכפר עליו לדורותיהם (הובא בספרו חלק המועדים, פרשת זכור ד"ה בפסוק וכפר אהרן).

פורים ושבעות

מובא ב'חתם סופר' (דרשות, חלק א דף קנו עמוד ב ד"ה אלא) שכתב 'ובאמת פורים יום טוב גדול הוא, הן לענין קבלת התורה ברצון הוא חשוב מיום טוב של שבועות, שהרי בחג השבועות קבלו באונס 'שכפה' עליהם הר כגיגית, ואילו בפורים - חזרו וקיבלו בימי אחשוורוש ברצון' (עיי שבת פח.), והן לענין גאולה ממיתה

תענית

באדר על ישראל להיות שמחים וששים בו על גדולת הנס... אז נקראת שמחה של מצווה... והנה יש לחוש פן על ידי ריבוי האכילה ושתיה ושמחה באים ישראל לידי חטא, לכן הקדים הקב"ה התענית, לפי שהתענית היא סגולה להינצל מן החטא, ולא יהיה כוח לשטן לקטרג עליהם, ולהביאם לידי חטא."

הלכות תענית אסתר החייבים והפטורים מהתענית חובת התענית

חובה על כל אדם בריא להתענות, האנשים מגיל 13 שנה, והנשים מגיל 12.

חולה

מי שחולה פטור מלהתענות, ואף לא רשאי להחמיר על עצמו. וכן אדם שנתקף בחולשה יתירה או זקן מופלג שתש כוחו, פטור מלהתענות. ומי שמצטער מכאבי עיניים, פטור מלהתענות, אך כאשר יבריא, ישלים את תעניתו לאחר פורים. ואמנם אם אכל על פי פקודת רופא, אינו צריך להשלים את התענית.

מעוברת

נשים מעוברות פטורות מלהתענות, אף אם אינן מצטערות מהתענית. ומעוברת, היינו משלושה חדשים ומעלה. ומכל מקום, אם סובלת מהקאות ומחוששים או חולשה רבה, אף קודם לכן פטורה מלהתענות. ויש מקילים לכל מעוברת, כל שנודע לה על ידי בדיקה רפואית שהיא בהריון.

יולדת או מפלת

היולדת או אשה שהפילה, פטורה מלהתענות עד עשרים וארבע חודש [שנתיים] מהלידה. ויש לציין שקולא זו היא רק בתענית אסתר, אבל בשאר תעניות עד שלושים יום היא פטורה, ולאחר מכן, אם היא מניקה בפועל, היא פטורה. ואם אינה מניקה, תתחיל להתענות, ואם תרגיש חולשה יתירה, רשאית לאכול.

בעלי השמחה

חתן וכלה, בתוך שבעת ימי המשתה, פטורים מלהתענות. וכן שלושה בעלי ברית: אבי הבן, הסנדק והמוהל, פטורים מלהתענות, ואינם רשאים להחמיר על עצמם, כיון שיום טוב שלהם הוא. ואמנם, בשאר התעניות שחלו בזמן, הם חייבים להתענות. וטעם ההבדל בין שאר תעניות לתענית אסתר, כי שאר תעניות הן משום אבלות על חורבן בית המקדש וירושלים, לכן האבלות של כלל ישראל דוחה את השמחה של יחיד שהוא החתן או בעל הברית. גם הלוא החתן בעצמו אומר: "אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי", על כן עליו להשתתף בתענית על חורבן ירושלים. לא כן בתענית אסתר, שאינה משום אבלות אלא אדרבה זכר לנס שהרגו באויביהם ביום התענית כנ"ל, על כן ביום שמחתו אין ענין לצער שיתענה.

אי"ה ביום שני הקרוב

י"ג אדר יחול יום תענית אסתר,

בס"ד נלמד קצת על פרטי הטעמים

והדינים של תענית אסתר

כניסת הצום: 04:54

יציאת הצום (לאחר קריאת המגילה): 17:56

ישנם כמה טעמים לתענית אסתר:

א. זכר לנס

ברוב רחמיו וחסדיו של השם יתברך עלינו, ביטל את גזרתו של המן הרשע, ששלח אגרות למאה ועשרים ושבע מדינות, להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, בשלושה עשר לחודש אדר. בעקבות ביטול הגזרה, נשלחו אגרות שניות ליהודים שייקהלו באותו יום, לעמוד על נפשם מפני אויביהם ולהרוג בשונאיהם, והיו זקוקים לרחמי שמים מרובים, לבל יוכלו אויביהם לפגוע בהם, ועמדו בתפילה ובתחנונים ובתענית באותו יום, כשם שעשה משה רבנו ביום שנלחמו ישראל בעמלק, וגבר ישראל. והשם יתברך שמע את תחינתם, וקיים בהם "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", והרגו בהם שבעים וחמשה אלף איש, מלבד מה שהרגו בשושן, ושום יהודי לא נהרג, כי לא בחיל ולא בכוח, כי אם ברוחי אמר ה' צבאות. ולפי שזכו ישראל שנתקבל אותו תענית ב"ג בימי מרדכי ונצחו האויבים, א"כ הוא יום רצון לכן אנו מתפללים ביום זה על הגלות כיון שהוא יום שנעשה בו נס, ומתפללים שיעשה לנו גם כן נס ויתקבל תפילתנו להינצל מהגלות לפי שמגלגלים זכות ליום זכאי (בית דוד להגאון ר' יוסף דוד מסלוניקי תעה).

ב. זכר לצום שצמו עם ישראל

לזכר הצום של אסתר המלכה ובני ישראל בעת גזירת המן להשמיד ולהרוג את כל היהודים, אסתר אמרה למרדכי "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלושת ימים" (מגילת אסתר ד, טו), ואכן אסתר צמה שלושה ימים היא וכל ישראל, הימים שהם צמו היו: י"ג י"ד וט"ו בניסן, ובאותה שנה ביטל מרדכי היהודי את חג הפסח.

הטעם שצמה דווקא שלושה ימים

לפי שאין הקב"ה משאיר את הצדיק בצרה יותר מג' ימים, כמו שמצאנו במרגלים ששלח יהושע לרגל בארץ ישראל דכתיב (יהושע ב ט"ז) "ונחבאתם שמא שלושת ימים", וכן יונה במעי הדגה היה שלוש ימים (יונה ב א) וכן בגאולה העתידה כתיב (הושע ו ב) "יחינו מיומים" וכו' (טעמי המנהגים עניני מגילה תתסח בשם כד קמח).

הטעם שלא גזרו צום שלושה ימים כצום אסתר

לפי שאין הציבור יכול לעמוד בצום ג' ימים (ערה"ש תרפו ג).

הטעם שאין מתענים בניסן

אע"פ שתענית אסתר היתה בניסן לא תיקנו התענית בימי ניסן לפי שבו נגאלו ישראל ממצרים ובחודש זה הוקם המשכן (טור תרפו בסופו).

ג. להכניע את כוח השטן

ה"מגיד" גילהל"ב ביתוסף" כי"ביום שמגיע

קריאת התורה בתענית רוב מנין

אין מוציאים ספר תורה בשחרית ובמנחה, אלא אם ישנם לפחות ששה אנשים מתענים, ושאר המנין חולים ואינם יכולים להתענות, או שהם בעלי שמחה שהתירו להם לאכול ביום תענית דחוי. אבל אם אין ששה מתענים, או שארבעה האחרים שאינם מתענים הם בריאים, אך מחמת שהתענית קלה בעיניהם,

מזלזלים הם בה ולא מתענים, אזי בימי שני וחמישי, בשחרית בלבד ולא במנחה - יוציאו ספר תורה ויקראו בפרשת השבוע. ובשאר הימים - לא יוציאו ספר תורה כלל. (חזו"ע ארבע תעניות עח)

קורא מתענה

טוב להדר שגם הקורא בתורה יהיה מי שמתענה. אך אם אין קורא בתורה בקי אלא מי שאינו מתענה, רשאי לקרוא להם לכתחילה. מפני שאין הקריאה בתורה להוציא ידי חובה את האחרים כקריאת מגילה, פרשת זכור וכיוצא, שנצריך שיהיה אדם המחויב בדבר, אלא בקריאת התורה הענין הוא רק להשמיע לציבור, לכן די ששומעים אף ממי שאינו מתענה. (חזו"ע קו)

עולה מתענה

אין להעלות לספר תורה אלא מי שמתענה דווקא. ואפילו אם קראוהו בשמו, יתנצל שאינו חש בטוב ואינו מתענה ויעלה אחר במקומו, כי יש בזה חשש ברכות לבטלה. אולם אם חלה התענית ביום שני או חמישי, שבלאו הכי קוראים בתורה בשחרית, רשאים להעלות בשחרית בלבד אדם שאינו מתענה.

אם חלה התענית בשאר ימי השבוע או בימי שני וחמישי במנחה, ויש רק כהן אחד ואינו מתענה, טוב שיצא הכהן מבית הכנסת ויעלה ישראל במקומו. ואם לא נוח לו לצאת, או שהמנין מצומצם, יאמרו "אף על פי שיש כאן כהן, יעמוד ישראל במקום כהן". והוא הדין אם יש לוי אחד שאינו מתענה, יקרא הכהן פעמיים במקום הלוי, וטוב שיצא הלוי מבית הכנסת כנ"ל. (סימן תקסו ס"ו. ח"ע קח)

והטעם שאין הכרח שיצאו הכהן או הלוי, כי הסיבה שראוי היה לצאת, כדי שלא יאמרו שיש בו חשש פסול כהונה, ולכן אינו עולה לעליית כהן, אבל בזמנינו שירדה חולשה לעולם ורבים יודעים שיש לחשוש שכהן זה אינו עולה מחמת שאינו חש בטוב ולא יכול להתענות, אין חשש שיאמרו שהוא פגום. והרי זה דומה למה שפסק מרן (סימן סו ס"ד): כהן הנמצא בקריאת שמע וברכותיה וקראוהו לעלות לתורה, לא יעלה. כי כל הסיבה שאמרו חז"ל להקדים את הכהן היא משום כבוד כהונתו, ולכן דוקא שכשהוא פנוי ומקדימים אחר בפניו, נמצאו מקילים בכבוד הכהונה, אבל כהן זה שאינו יכול לעלות מחמת שעסוק בקריאת שמע, אין כאן הקלה בכהונתו. וכאן גם כן, כולם יודעים שאין עולים לספר תורה אלא מי שמתענה. (חזו"ע קח)

בעלי שמחה

בעלי שמחה שהתירו להם לאכול ביום התענית, לא יעלו לספר תורה אפילו בשחרית שעדין לא טעמו כלום, כיון שבדעתם לאכול במשך היום. אולם אם חלה התענית בימי שני וחמישי בשחרית, כבר בארנו לעיל שרשאים לעלות לכתחילה. (ח"ע קי)

יום השנה

מי שיום פקודת השנה של אביו או אמו חל ביום התענית, וחשקה נפשו מאוד לעלות לספר תורה לעילוי נשמתם, אך הוא חולה ואינו מתענה, יש ליעץ לו לאכול ולשתות בשיעורים מעט מעט, כדלהלן: יאכל 30 גרם, ולאחר 10 דקות עוד 30 גרם, וכן הלאה כפי צרכו. וכמו כן, ישתה מים במידה עד 35 גרם, וישהה כמה שניות וישתה שוב עד 35 גרם, ושוב ישהה מעט וישתה כפי צרכו, וכנזכר לעיל. ובאופן זה יוכל לעלות לספר תורה בין בשחרית בין במנחה, בין בשני וחמישי ובין בשאר הימים. שכל עוד שלא אכל ושתה כמות המיישבת דעתו של אדם, נחשב לו שמתענה. ויש מחמירים שלא לאכול בכל אכילה יותר מ-25 גרם, ויפסיק בין אכילה לאכילה כנ"ל. (ח"ע קיא)

עננו בחזרת הש"צ

אם אין ששה מתענים, לא יאמר השליח ציבור 'עננו' בחזרת התפילה של שחרית ומנחה בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו', אלא בברכת 'שומע תפילה'.

תחנון

בתענית אסתר אין אומרים תחנון בתפילת מנחה, והטעם: כיון שהוא ערב פורים (לבוש תרפו ב).

סוגלת יום תענית אסתר

ביום זה נאמץ את עצתו של מחבר הספר "קב הישר": "יום זה הוא מסוגל מאד שיקובל תפילתנו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל, יקח פנאי לעצמו ביום התענית ויאמר תחילה מזמור כ"ב בתהילים 'אילת השחר', ואחר כך ישפוך שיחו לפני ה', ויבקש בקשתו ויזכיר זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם ייעתר לו הקב"ה, ויפתח לו שערי רחמים, ותקובל תפילתו ברצון".

פתיחת הצום

אסור לאכול סעודת קבע קודם קריאת המגילה. לכן אין לאכול פת למעלה משיעור כביצה (54 גרם) אבל פחות מכמות זו מותר לאכול. ומשאר מאכלים כמו פירות אורז וכדומה מותר לאכול ללא הגבלת כמות. וכן מותר לשתות תה או קפה קודם המגילה.

אומנם אם יש שומר שמזכיר לו שעליו לקרוא את המגילה מותר לאכול אפילו סעודת קבע לפני קריאת המגילה. לפי זה יוצא שאם אדם לאחר הצום קשה לו להמתין עד לאחר סיום קריאת המגילה יכול לפתוח את הצום על ידי כמה מיני מתיקה, ובמיוחד שזה יעזור לו להיות עירני בקריאת המגילה (בהלכה ובאגדה פורים עמ' 210 - 211).

הלכות

עשרה נשים תברך אף ברכת הרב את ריבנו. (אור ההלכה עמ' תסב)

ברכות המגילה

הקורא את המגילה בלילה מברך לפניו שלש ברכות, על מקרא מגילה, שעשה נסים, ושהחיינו. וביום אינו חוזר לברך שהחיינו (לקו"י מועדים עמוד רצא). ובברכת שהחיינו שמברך בלילה יכול לפטור את שאר מצוות היום.

שכח לברך

אם שכח ולא בירך שהחיינו או אחת משאר הברכות, מברך במקום שנוצר כל עוד לא סיים קריאת המגילה כולה. ואפילו אם נזכר בפסוק האחרון, יברך שם שהחיינו.

ברכת הרב את ריבנו

אחר קריאת המגילה (כשקוראים בציבור) גוללים אותה, ומברכים ברכה אחרונה: ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם האל הרב את ריבנו וכו'. ואם לא בירך לא לפניו ולא לאחריה יצא ידי חובה.

ברכת הרב את ריבנו כשקורא לנשים

הקורא ביחיד או שקורא את המגילה לנשים להוציאם ידי חובה ואין עשרה נשים אינו מברך ברכת הרב את ריבנו. אבל אם יש עשרה נשים מברך הרב את ריבנו שברכת הרב את ריבנו נאמרת דווקא בעשרה.

הקורא את המגילה לנשים, אף שיצא בעל

הקורא ידי חובת הקריאה כשקרא בציבור, לא יברך ברכת הרב את ריבנו אף אם ישנם תשעה נשים שלא שמעו את הקריאה [מפני שאת ברכת הרב את ריבנו צריך לברך רק בעשרה שלא שמעו] (השיעור השבועי הרה"ג יצחק יוסף פרשת כי תשא תשפ"ה, וכ"כ בקיצו"ע כי בא מועד).

קריאת המגילה וברכת הלבנה

הקורא את המגילה ונודע לו שזרחה הלבנה, וחושש שאם ימתין מלברך עליה עד שיסיים קריאת המגילה, תתכסה הלבנה בעבים, יפסיק באמצע קריאת המגילה ויברך ברכת הלבנה, ולאחר מכן ימשיך קריאת המגילה ממקום שפסק, ולא יפסיק אלא לברכה עצמה.

אכילה לפני המגילה

אסור לאכול קודם קריאת המגילה, ואין חילוק בזה בין קריאת המגילה של לילה לקריאת המגילה של יום. ולכן יזהרו הנשים שלא לאכול ביום פורים עד שיבואו בעליהן מבית הכנסת לקרות להן המגילה ולצאת ידי חובתן. ומכל מקום מותר לטעום פירות קודם קריאתה, וכן פחות מכביצה פת או עוגה, ולשתות תה או קפה. והמחמיר שלא לטעום כלום תבוא עליו ברכה. ואם ביקש מאחר שיזכירה לקריאת המגילה בצבור מותר באכילה. (חזו"ע פורים עמ' צה)

מגילת אסתר

להשמיע לאוזנו

אדם שיש לו מגילת אסתר כשרה על קלף, וקורא לעצמו את מגילת אסתר יזהר להשמיע לאוזנו, שלדעת הרי"ף הרא"ש והרמב"ם אם לא השמיע לאוזנו לא יצא. אך בדיעבד אם לא השמיע לאוזנו, ורק ביטא בשפתיו, יצא.

דילג

אם דילג פסוק, ואחר כמה פסוקים קרא הפסוק שדילג, והמשיך משם, לא יצא, אלא חוזר לאותו פסוק שדילג, וממשיך משם על הסדר.

דקדוק במגילה

צריך לדקדק היטב בקריאת המגילה לבל ידלג אף תיבה אחת ממנה, כי רבו הפוסקים הסוברים שאם חיסר אפילו תיבה אחת מהמגילה לא יצא ידי חובתו. ועל כן ישתדל הקורא לבטא היטב כל מילה כדי שכל הצבור ישמעו ויצאו ידי חובת מקרא מגילה.

מגילה לכל אחד

נכון שכל אדם יחזיק בידו מגילה כשרה, שבמקרה שלא שמע איזו תיבה מהשליח צבור יוכל לקרותה בעצמו במגילה כשרה. ואם אין ידו משגת, לכל הפחות יקח בידו מגילה שאינה כשרה, שאם לא שמע איזה תיבות יוכל לאומרם מתוך הכתב.

מגילה שאינה כשרה

מי שאוחז בידו מגילה שאינה כשרה (כגון המגילות המודפסות בדפוס, ולא בכתב יד, או שנכתבו על נייר ולא על קלף), יזהר שלא יקרא עם השליח צבור, אלא שומע מהשליח צבור בשתיקה ויוצא ידי חובה.

ספרדים ואשכנזים

ספרדי השומע קריאת המגילה מפי אשכנזי הקורא אותה במבטא אשכנזי, יוצא ידי חובתו. וכן להיפך, אשכנזי ששומע מקרא מגילה מספרדי במבטא ספרדי, יצא.

לא בירך

אם לא בירך לא לפני קריאת המגילה ולא לאחריה יצא ידי חובת מקרא מגילה, שאין הברכות מעכבות.

קריאה לנשים

אף מי שבירך כל הברכות וקרא המגילה בבית הכנסת, יכול לחזור ולברך הברכות כולם, לרבות שהחיינו, להוציא את הנשים (חזו"ע פורים עמ' נג).

אומנם דעת האור לציון (בשם הבא"ח): מי שכבר יצא ידי חובת קריאת המגילה, לא יברך לנשים את ברכות המגילה, אלא אישה שאומדת בעצמה שיכולה לשמוע את קריאת המגילה מהתחלה ועד הסוף, בלא לחסר אף מילה, תברך את הברכות והאיש יקרא לפניו את המגילה. ואם ישנם

פורים

המאחר לבית הכנסת

המגיע לבית הכנסת לאחר שהתחילו בקריאת המגילה, אם יש לו מגילה כשרה ויודע לקרוא ולבטא את המילים במגילה, יברך את ברכות המגילה ויקרא לעצמו את המגילה.

ואם קורא את המגילה מחומש, יברך את הברכות ויתחיל לקרוא מהחומש שבידו, עד שיגיע להיכן שנמצא החזן ומשם ישתוק ויקשיב לחזן (ומכיוון שאת רוב המגילה שמע מהחזן שקורא ממגילה כשרה יצא ידי חובה בדיעבד).

אומנם אם הגיע באיחור ניכר, כגון שהגיע לקריאת המגילה והחזן נמצא כבר בפרק ב', ומשער בדעתו שעד שימצא חומש ויתחיל לקרוא ויגיע למקום שהחזן נמצא - החזן כבר יגיע לאמצע המגילה, אינו יכול לקרוא עימהם, ויחפש מנין אחר שקוראים בו את המגילה. ודין זה הוא גם לנשים. (הלימוד"ע עמ' רע"ב וכן בעמ' רפ"ז).

מתנות לאביונים

טעם מתנות לאביונים

כתב הרמב"ם (הלכות מגילה פרק ב' הלכה י"ז): מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעהו. שאין שם שמחה גדולה ומפוארה, אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים. שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה, שנאמר (ישעיה נ"ז - ט"ו) "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".

חיוב מתנות לאביונים

כתוב בפסוק "מתנות לאביונים". כלומר שחייב כל אדם בין איש ובין אישה ליתן בפורים שתי מתנות לשני עניים, דהיינו מתנה אחת לכל עני. (שו"ע סימן תרצ"ד סעיף א').

סמוכים על שולחן אביו

בנים ובנות הסמוכים על שולחן הוריהם, כל שהגיעו למצוות, דהיינו הבנים מגיל שלוש עשרה שנה ומעלה, והבנות מגיל שנים עשרה שנה ומעלה חייבים במצוות מתנות לאביונים, וטוב לחנך אף את הקטנים שלא הגיעו למצוות במצוות מתנות לאביונים (תורת המועדים פורים עמוד של"א).

מתנות לאביונים ביום

מצוות מתנות לאביונים ביום ולא בלילה (כף החיים סימן תרצ"ה אות נ' מהאחרונים). ויעשה אחר קריאת המגילה (חזון עובדיה פורים עמוד קס"ט).

מתנות לאביונים בדברים אחרים

יוצאים ידי חובה בין בנתינת כסף, בין בתבשיל, או דבר מאכל אחר, אבל לא בכלים ובבגדים וסדינים (שם, עמ' קס"ה).

איש ואישה

הנותן שתי מתנות לאיש ואשתו אביונים יצא ידי חובתו. והוא הדין אם נתן לאב ולבן הסמוך על שולחנו.

מטבע אחד לשני עניים

אם באו לפניו שני עניים, ונתן לעני אחד מטבע גדול כשיעור שתי מתנות, שמחציתו יהיה בשבילו, ומחציתו לעני חברו, יצא. אבל אם נתן שתי מתנות לאביון אחד לא יצא ידי חובה. **ויוצאים** ידי חובה בנתינת **לקטן** אביון. ומתנה על מנת להחזיר לא מועילה (חזון עובדיה פורים עמוד קס"ז).

הגדרת אביון

הגדרת "אביון" אשר מצווה ליתן לו מתנה ביום פורים, הוא מי שאין לו צרכים הכרחיים לפרנסת ביתו (הליכות שלמה פי ט' ה"כ), ומי שיש לו משכורת קבועה שאינה מספקת לו ולבני ביתו הסמוכים על שולחנו, ואין לו הכנסה נוספת המשלימה את החסר למשך שנה תמימה, הרי הוא עני גמור, ואפשר לצאת על ידו חובת מתנות לאביונים (הגרי"ש אלישיב, מובא בספרי שיערי ימי פורים, עמוד נ"ט).

אולם יש אומרים שאין צריך לדקדק אחר אביון שהוא עני ביותר, אלא אפשר לקיים מצווה זו גם בעני שאינו אביון (ילקוט יוסף פורים מהדורת תשע"ב עמוד שנ"א).

סכום מתנות לאביונים

כתב בחזון עובדיה, מעיקר הדין די בנתינת פרוטה אחת לכל אביון ובזמן הזה עשר אגורות חשובה כמו פרוטה, שהיא המטבע הפחות ביותר שיוצא בהוצאה. וירא שמים יתן בעין יפה ובסבר פנים יפות, והנה שכרו איתו ופעולתו לפניו, וראוי להחמיר לתת שיעור מנה חשובה לכל עני (כ-20 ש"ח), והמוסיף כדי שתהיה מתנה מכובדת יותר, הרי זה משובח.

משלוח מנות

משלוח מנות

שני טעמים נאמרו במצוות משלוח מנות:

א. שעל ידי שאדם שולח לחברו תשורה ומנחה נאה, הרי הוא מביע לו בזה רגשי אהבתו וחיבתו אליו, ועל ידי זה נוטע בליבו גם כן אהבה ואחוה ושלוה ורעות, כי כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, ובפורים יש להראות במיוחד חיבה בן אדם לחברו, ההיפך ממה שאמר המן על ישראל (אסתר פרק ג' פסוק ח'): "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד".

ב. ישנם אנשים מחוסרי כל, הצנועים בהליכותיהם, שמתביישים לפשוט ידם לבקש צדקה, כדי לקיים מצוות סעודת פורים במאכל ובמשקה כדת, וכאשר שולחים להם משלוח מנות דרך כבוד, לא יבושו ולא יכלמו, ועל ידי כך אנו משתפים אותם בשמחת הפורים, על דרך שנאמר (בנחמיה פרק ח') "ושלחו מנות לאין נכון לו".

שתי מנות לאיש אחד

"משלוח מנות איש לרעהו" לשון יחיד, כלומר, שתי מתנות לאיש אחד, ויוצאים ידי חובה במשלוח אחד שמכיל שתי מנות (שו"ע סימן תרצ"ה סעיף ד').

הלכות

אין זה ודאי שלא יברך, מותר ליתן לו. ובמקום שיש בו משום דרכי שלום, וכגון שהוא שכן שלו, יש להקל ליתן לו, וטוב שירמוז לו על הברכה (אור לציון ח"ד עמוד שמ"א).

משלוח מנות בכשרות פחות מהודרת

אדם היודע שחברו אינו אוכל שוקולד עם אבקת חלב נוכרי, בהכשר הרבנות, וגם אינו מיקל בזה בקטנים אין לשלוח לו שוקולד כזה במשלוח מנות (ילקו"י פורים).

משלוח מנות לאבל

אבל ביום פורים, אפילו בתוך שבעה, חייב במשלוח מנות לרעהו, וישלח לשניים, או שלושה מריעיו, שהרי האבל חייב בכל מצוות התורה. (סוכה כה:). וטוב שישלח מנות של בשר ודגים וכיוצא בהם, ולא תפנוקי מעדנים ומיני מתיקה (שם, עמוד קצ"ג, וחזון עובדיה אבלות ח"ב עמוד רנ"ה).

סעודת פורים

סעודת פורים

מצווה להרבות בסעודת פורים, ובסעודה אחת יוצאים ידי חובה ולכתחילה צריך לאכול לחם.

סעודת פורים ביום

אדם שעשה סעודת פורים בלילה לא יצא ידי חובה, ומכל מקום גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה (שו"ע סימן תרצ"ה סעיף א'). ומנהג טוב לאכול זרעונים (ובכלל זה תבשיל אורז) בליל פורים.

זמן הסעודה

רבותינו המקובלים כתבו שאת סעודת פורים צריך לעשות בשחרית דווקא, ויש להזדרז ולעשותה אחר תפילת שחרית (כף החיים שם ס"ק כ"ג בשם סידור הרש"ש). ולפי הפוסקים הפשטניים נוהגים לעשותה אחר תפילת מנחה, לפי שטרודים במשלוחי מנות במשך הבוקר, ונמשכים על פי רוב עד זמן מנחה, ואסור להתחיל בסעודה קודם מנחה (רמ"א שם סעיף א' ומשנה ברורה ס"ק ח'). וכן מנהג העולם. ורצוי להשתדל לאכול לחם בארוחת הבוקר, ולכוין לצאת ידי חובת סעודת פורים אם אכן עכשיו עיקר זמנה (ויצא ידי חובה אף שלא אוכל בשר לכמה פוסקים). ואחר הצהריים יאכל הסעודה העיקרית, ובכך יוצא ידי חובת כל השיטות. ורוב הסעודה צריכה להיות ביום, ולא כאותם המתחילים סמוך לערב, ועיקר הסעודה בלילה (רמ"א שם) (הליכות מועד פורים עמוד קע"ב). אומנם דעת מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל דלכתחילה בכל שנה יתחילו את הסעודה בשחרית, אומנם גם הנוהגים בכל שנה להתחיל לאחר תפילת מנחה, כשחל חג פורים דפרזים ביום שישי יתחילו את הסעודה בשחרית. (יבי"א חלק י"א סימן פ"ג)

מנה ושתייה

השולח לחברו בשר ובקבוק יין וכיוצא בזה, יוצא בזה ידי חובת משלוח מנות, שגם המשקה נחשב ל"מנה" אחת. ואפילו שלח שני מיני משקים בלבד יוצא ידי חובת משלוח מנות. וטוב להדר לשלוח שני מיני "אוכלים" (חזון עובדיה פורים עמוד קכ"ד).

מנה אחת עם ב' סוגי אוכלים

השולח לחברו דג מטוגן עם הביצה שעליו, יוסיף עימו מנה אחרת, שלדעת כמה אחרונים, הדג והביצה שעליו נחשבים כמנה אחת לעניין זה. והוא הדין למי ששולח לחברו פסטל הממולא בשר, או עיסה מטוגנת שממולאת בתוכה בזרעונים וקטניות (סמבוסק), שיש להוסיף עם המנה הזאת מנה נוספת ממין אחר, כדי שיהיו שתי מנות. והשולח פת ותבשיל, חשוב כשתי מנות. ויוצאים בזה ידי חובת משלוח מנות (חזון עובדיה פורים עמוד קכ"ו - קכ"ח).

כפי ערך הנותן

ראוי להיזהר במצוות משלוח מנות, שיהיו המנות יקרות וחשובות, לפי ערך הנותן, כדי להראות חיבה ורעות למקבל. ואם המקבל עשיר ביותר, טוב שיהיו גם לפי ערך המקבל. וטוב שיהיה בהם כדי שיעור סעודה. (חזון עובדיה פורים עמוד קכ"ט).

שליחת מעות

אפילו השולח מעות לחברו באופן שיוכל לקנות בהם מנות מאכל, אינו יוצא ידי חובה, שצריך לשלוח בדווקא מנות של מאכל ומשתה (ילקוט יוסף פורים מהדורת תשע"ב עמוד שפ"ג).

סדר המצוות

טוב שלא לעשות סעודת פורים עד לאחר שיקיים מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים. אבל לטעום מעט לפני כן מותר, ואין בכך כלום (חזון עובדיה פורים עמוד קל"ה).

משלוח מנות ביום

מצוות משלוח מנות ביום ולא בלילה (רמ"א בסי' תרצ"ה ס"ד).

סמוכים על שולחן אביו

הבנים הסמוכים על שולחן אביהם, מגיל י"ג שנים ומעלה, והבנות מגיל י"ב שנה ומעלה, חייבים במשלוח מנות לחבריהם. ואפילו קטנים שהגיעו לחינוך, טוב לחנכם למצווה זו (חזו"ע פורים עמוד קמ"ב).

השולח מנות לקטן לא יצא ידי חובה, וצריך לחזור ולשלוח מנות לגדול (שם עמוד קמ"ה).

תושב עיר שאינה מוקפת חומה שקוראים המגילה ב-"ד", ששלח מנות לרעהו, אשר בירושלים, שקוראים המגילה ב-"ט", ויודע שמקבל המתנות יאכלם ב-"ט"ו יצא ידי חובתו (שם עמוד קס"ב).

נתינת משלוח מנות למי שאינו מברך

אין ליתן משלוח מנות למי שוודאי יאכלם בלא ברכה. אך אם

פורים

חייב איניש לבסומי בפוריא

חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ויש אומרים שאין צריך להשתכר כל כך, אלא ישתה יותר מלימודו ויישן, ומתוך שיישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי, ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון ליבו לשמים (שו"ע ורמ"א סימן תרצ"ה סעיף ב'). אומנם יזהר גם כשהוא שיכור לא לחלל שם שמים.

אם יוצא ידי חובה בשתיית שאר משקאות משכרים

מסתמית לשון השו"ע ונושאי כליו, משמע שהחוב לבסומי הוא לאו דוקא ביינ, אלא הוא הדין בכל משקה המשכר. אמנם ברמב"ם (פרק ב' הלכה ט"ו) ועוד ראשונים הוזכר יין, וכנראה משום שהניסים שנעשו היו ע"י היין. ולכן לכתחילה יש לשותות יין, אבל מי שאינו סובלו, ייקח משקאות אחרים המשכרים (הליכות מועד פורים עמוד קע"ה).

יוצאים ידי חובה אף אם שותה מעט מעט, עד שמרגיש התבשמות והתרוממות של שמחה (שבה"ל ח"י סימן ק"ז אות ב'). ולכן אין שיעור בכמות השתייה, אלא כל שמרגיש התבשמות, די לו בזה (הליכות מועד שם).

נשים בשתיית יין

אף על פי שהנשים חייבות בסעודת פורים, שאף הן היו באותו הנס, **מכל מקום אין לנשים לשותות יין כי אם מעט**, שגנאי הוא לאשה לשותות יין רב (כמבואר בכתובות ס"ה ע"א. וכן פסק בחזון עובדיה פורים עמוד קע"ו בהערות, ובשו"ת רבבות אפרים ח"ד סימן קע"ג אות י' ואות נ"ג) (הליכות מועד שם).

דין שיכור ושתוי לענין תפילה

שתה יין כדי רביעית, לא יתפלל עד שיסיר יינו, ואם שתה יותר, אם הוא יכול לדבר כך לפני המלך, אם התפלל תפילתו תפילה, ואם אינו יכול לדבר לפני המלך, אם התפלל תפילתו תועבה ונחשב כאילו עובד עבודה זרה, וחוזר ומשלימה בתפילה שאחריה, כדן שוגג. ואם אינו מתפלל בשעת שכרות ניצול מכל צרה. אומנם יש אומרים שבזמנינו שאין היינות חזקים כל כך, אין להחמיר אם שתה רביעית יין. ולהלכה נראה שאם שתה רביעית יין, או יותר מעט, ויודע בעצמו שאינו מושפע מיין זה כלל, ויכול להתפלל כדרכו בשאר ימים. יש להקל להתפלל אפילו לכתחילה, אבל אם הוא מבושם לא יתפלל עד שיסיר יינו.

ונתנו על כך סימן יפה מהתורה: "יין ושכר אל תשת" "תשת" ראשי תיבות תפילת שתוי תפילה, תפילת שיכור תועבה (הרה"ג

יצחק לוי שליט"א).

אם יש תשלומים לשיכור ושתוי שלא התפלל

מי שלא יכול היה להתפלל מחמת שהיה שיכור או שתוי, ובינתיים עבר זמן התפילה, אפילו היה הדבר במשתה של רשות, ולא במשתה של מצווה, משלים אותה בזמן התפילה שלאחריה, וכגון, אם לא התפלל מנחה מחמת שהיה שיכור או שתוי, מתפלל ערבית שתיים, הראשונה לשם תפילת ערבית, והשניה לתשלומי תפילת מנחה.

צירוף שיכור למניין ולזימון

השיכור מצטרף למניין, ואפילו אינו יכול לדבר לפני המלך, ומכל מקום, אם הוא שיכור כלוט (שעושה ואינו יודע מה עושה), שדינו כשוטה, אינו מצטרף למניין. ואותו הדין בכל זה, לענין צירוף שיכור לזימון. (הלכה ברורה עמוד שס"ה).

הפגת השכרות

מי ששתה רביעית יין, ולאחר מכן הלך ברגליו, כשיעור מיל (דהיינו מעט פחות מקילומטר אחד), או ישן מעט, די בכך כדי להפיג יינו מעליו, ומותר להתפלל לאחר מכן אפילו לכתחילה.

שיעור זמן הפגת השכרות

שיעור זמן הפגת השכרות למי ששתה יין (ולא הלך ברגליו או ישן), תלוי בכל אדם לפי מה שמרגיש בנפשו, יש שפג יינו לאחר זמן מועט, ויש שאינו פג ממנו אלא לאחר זמן רב (שם עמוד שס"ה-שס"ו).

"על הניסים"

מזכירין על הניסים בברכת המזון, ואם שכח ונזכר אחר ברוך אתה ה' (על הארץ ועל המזון), יצא, ואין צריך לחזור. אלא יכלול בהרחמן, הרחמן יעשה עימנו ניסים ונפלאות כשם שעשה לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה, בימי מרדכי ואסתר וכו'.

לימוד תורה בפורים

טוב ורצוי מאוד ללמוד תורה שעה אחת קודם הסעודה, או בתוך הסעודה. ונכון להרבות בשירות ותשבחות להשם יתברך. טוב להודות לה' ולזמר לשמו כי נעים, על כל הטוב אשר גמלנו (שבולי הלקט סי' רא). וכשיערוך השולחן לסעודת פורים, אין צריך להשאיר מקום פנוי בשולחן זכר לחורבן בית המקדש (שם עמוד קפ"א).

על המחיה

האוכל עוגות בפורים, או מפירות שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, אינו מזכיר מעין המאורע בברכת "מעין שלוש" שמברך אחר אכילתו. וכן השותה רביעית יין בפורים, אינו מזכיר מעין המאורע של פורים בברכת "מעין שלוש" שמברך אחר שתיתו (תורת המועדים שם סעיף ט'). (אור ההלכה פורים)

אפשר לבטלה.

פעם הגיע זקן לפני רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל ושאל אותו "היכן רמזו במגילה שהגזרה הייתה חתומה בטיט, ולא בדם?" ומיד השיב לו על כך בעצמו "נאמר על הגזירה יכתב **לאבדם**, הכוונה היא **לא בדם**".

רבי חיים התפעל מאוד מן הדברים, ואמר אותם לפני הגאון מוילנא. אמר לו הגאון "יודע אתה מי סיפר לך זאת? מי שסיפר זאת למשה רבנו (אליהו הנביא)".

"אם על המלך טוב יכתב"

מובא במדרש על פסוק זה: (אסתר) כי בשעה שנחתמו אותן האגרות ונתנו ביד המן, ויבוא שמח הוא וכל בני חבורתו, ופגעו במרדכי שהוא הולך לפניו, וראה מרדכי שלושה תינוקות שהיו באים מבית הספר, רץ מרדכי אחריהם. שראה המן וכל חבורתו שמרדכי רץ אחרי תינוקות גם הם הלכו אחרי מרדכי לדעת מה מרדכי ישאל אותם. כיוון שהגיע מרדכי אצל התינוקות, שאל את אחד מהם: פסוק לי פסוק (מה הפסוק שלמדת היום?) אמר לו: "אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא" (משלי).

פתח השני ואמר: "אני קראתי היום הפסוק: 'עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עימנו א-ל' (ישעיה). פתח השלישי ואמר: 'ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי אני אשא אני אסבול ואמלט'.

כיוון ששמע מרדכי כך, צחק והיה שמח שמחה גדולה. אמר לו המן מה זאת השמחה ששמחת לדברי תינוקות הללו, אמר לו בשורות טובות בשרוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו. עד כאן דברי המדרש.

ונשאלת השאלה: מדוע שם הקב"ה בפיהם של הילדים דוקא את שלושת הפסוקים האלו? מבאר הגאון מוילנא: שלושת הפסוקים הללו הם כנגד שלושה פעמים שבהם נלחם עמלק עם ישראל במרוצת הדורות.

למעשה עם ישראל נהל את עמלק יותר משלושה מלחמות. אולם רק שלושת הפעמים האלה היה עמלק זה שפתח במלחמה. בשאר הפעמים כמו בימי שאול, עם ישראל הוא זה שנלחם בעמלק, כפי שציוותה התורה.

מה הם שלושת המלחמות שפתח בהן עמלק? הפעם ראשונה "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידיים" (שמות) בפעם זו עם ישראל לא היה מוכן למלחמה כלל. כל האומות עוד היו תחת הרושם של נסי מצרים וקריעת ים סוף. פתאום "ויבוא עמלק" לאחר שרפו את זה מן התורה ברפידיים.

"ויאמר כי יד על כס-יה ומלחמה לשם"

בעמלק..."

ידוע ומפורסם מפי סופרים וספרים קדושים, כי קליפת עמלק היא קליפת הגאווה. שכן "עמלק" בגימטריה "רם" בבחינת "ורם לבבך ושכחת". ולכן המן, שהיה מזרע עמלק, מחמת גודל גאוותו עשה עצמו עבודה זרה, הוא ביקש מכולם שישתחו לו.

אמרו חז"ל שסגולת וקדושת יום הפורים יש בכוחה להכניע את קליפת הגאווה. ולכן, חג הפורים (י"ד באדר) תמיד יפול רק בימים ג', א', ו, ה'. שהם אותיות גאווה - להורות שקדושת פורים מבטלת את קליפת הגאווה.

עיקר מפלתו של המן הרשע הייתה על-ידי כך שישאל באו לידי מידת הענוה, בהכירם בכך שחטאו ונהנו מסעודתו של אותו רשע שהוא אחשוורוש. לכן התאספו יחד לצום שלושה ימים, כדי לתקן את אשר פגמו.

על כך, רמז הפסוק (במגילת אסתר) "והמן נופל על המיטה" ראשי תיבות "ענוה" לומר לנו, שעיקר נפילתו של המן הייתה על ידי מידת הענוה של ישראל.

ולכן, נס פורים מתרחש דווקא על ידי מרדכי ואסתר, שהיתה בהם מידת הענוה. כפי שאמרו חז"ל (מדרש רבה אסתר) "איש יהודי היה בשושן הבירה" איש, מלמד שהיה מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו, דכתיב "והאיש משה ענו מאוד". כתב הגאון הקדוש החיד"א זצ"ל: "איש יהודי" בגימטריה "משה" להורות לנו שמרדכי היה ענו כמו משה רבנו. ולכן, כמו שמשה יצא להילחם ולהכניע את קליפת עמלק (שמות) "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו גבר עמלק". ולכן זכה מרדכי, להכניע את המן גזע עמלק, בזכות גודל ענוותו. (בני-ציון)

"אם על המלך טוב יכתב לאבדם"

נאמר במדרש רבה (אסתר) שבשעה שנגזרה הגזרה רץ אליהו הנביא זכור לטוב בבהלה והלך אל האבות העולם ואל משה רבנו. אמר להם "עד מתי אבות העולם רדומים בשינה ואינכם משגיחים על הצרה שבניכם שרויין בה? אמרו לו אברהם יצחק ויעקב: "אם הם עברו על דת הקב"ה, ונחתמה גזירתם מה אנחנו יכולים לעשות?"

כאשר שמע זאת אליהו בא למשה ואמר לו: "רועה נאמן, כמה פעמים עמדת על הפרץ לישראל, וביטלת את גזירתם לבלתי השחית, מה תענה על הצרה הזאת?"

אמר לו משה "האם יש אדם כשר באותו הדור?" אמר לו אליהו "יש ושמו מרדכי". אמר לו משה "לך ותודיע לו, כדי שיעמוד הוא משם בתפילה ואני מכאן, ונבקש רחמים עליהם לפני הקב"ה." אך יש לדעת כיצד נחתמה גזירת הכליה, אם בטיט חתומה, תפילתנו נשמעת. ואם בדם נחתמה אי

ויש לומר, כי מאז שנעשה מרדכי "משנה

למלך וגדול ליהודים" נכפל ונתגדל שמו,

ומאות מ' של מרדכי נעשה פ' - כפול, ומאות ר'

נעשה ת' - כפול, ומאות ד' נעשה ח' - גם כן כפול.

אמנם כיון שחזר והשפיל עצמו, כדכתיב "דורש טוב לעמו

ודובר שלום לכל זרעו", נתקטן חלק השני של שמו, ומאות כ'

נעשה י' - חצי, ומאות י' נעשה ה' - חצי, ולפיכך נקרא שמו

"פתחיה" (שמועה טובה)

"ויעבור מרדכי ויעש ככל אשר צויתה עליו אסתר"

מובא בגמרא (מגילה טו.): "שמואל אמר - דעבר ערקומא

דמיא" עבר שלולית של מים, פירש רש"י: לאסוף היהודים

שבעבר השני.

ונשאלת השאלה: למה מספרת לנו המגילה ענין זה?

כתב על כך מהר"ש אלקבץ זי"ע בפירושו "מנות הלוי":

אני אומר, דבר גדול השמיענו שמואל, שאפילו דבר קטן

שעושה אדם לשם מצוה - נכתב בספר, כענין מעשה בועז

שנתן לרות "קלי" בראשי אצבעותיו (עי' ר"ר ה, ו), וכן הדבר

פה, כי לא היה נהר גדול שעבר לאסוף היהודים, רק "ערקומא

דמיא", והוא שלולית של מים מכונסין, ומכל מקום נכתב

בספר "ויעבור מרדכי" - כאילו היה דבר גדול, להורות כי הכל

בא לידי חשבון!.

"ישוב מחשבתו הרעה"

שמענו פעם מהאדמו"ר מבאבוב זצוק"ל, שבסגולתו של

יום הקדוש פורים, לבטל מחשבות והרהורים רעים המשוטטות

במוחו של אדם, ולעורר מחשבות טהורות וקדושות. ואמר

שיש רמז לענין זה מהפסוק (אסתר ט' כ"ה) "ישוב מחשבתו

הרעה אשר חשב על היהודים", והיינו שקליפת המן רצה

לעורר מחשבות רעות בקרב לבות בני ישראל, בבחינת עמלק

אשר קרץ בדרך, והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הגדיל לנו

לבטל מחשבת המן בן המדתא, וכח זה נשאר לנו

לדורות לחיותנו כהיום הזה, לעורר בלבבות זרע

ישראל מחשבות טהורות וקדושות.

הפעם השנייה "וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא

ישראל דרך האתרים וילחם בישראל" (במדבר) היה זה בסוף -

40 שנה לאחר מות אהרון הכהן. עמלק שמע על פטירת אהרון

הכהן והסתלקות ענני הכבוד, וניצל את ההזדמנות. בפעם

הזו עמלק החליט להתחכם ואנשיו התחפשו לכנענים,

מתוך מחשבה שעם ישראל יבקש בתפילתם להינצל מן

הכנענים, וכך הם ניצחו.

אולם הקב"ה, נתן דעה בעם ישראל, והם ביקשו ממנו

אם נתון תיתן את העם הזה בידי ולא פרט לאיזה אומה הם

מתכוונים.

הפעם שלישית הייתה הצעתו של המן האגגי להשמיד את

כל היהודים. מדרש מסופר כי בתחילה שבא המן אל

אל חכמיו הציע להרוג את כל היהודים.

החכמים סירבו לקבל את ההצעה והזכירו

כי פעמים רבות הקב"ה, הציל את בני

מיד הקמים עליהם.

אולם בסוף המן הרשע שיכנע אותם

כי אין הם צריכים לפחד מאלוקי ישראל,

בטענה שהאלוקים שהטביע את פרעה בים

ועשה לישראל ניסים וגבורות ששמעתם,

הוא זקן כבר ואינו יכול לעשות כלום,

שכבר עלה נבוכדנצר והחריב את ביתו,

ושרף את היכלו, והיגלה את ישראל ופיזרן

בין האומות. והיכן כוחו וגבורתו כשכבר

הזקין? כיוון שאמר להם העניין הזה, מיד

קיבלו דבריו והסכימו עם דעתו לכלות

את ישראל.

אלו שלוש פעמים שבני עמלק באו

להילחם בישראל: על הפעם הראשונה

קרא הילד את הפסוק "אל תירא מפחד

פתאום" שכן באותה פעם עמלק בא

על ישראל בפתע פתאום, ועל כך אמר

הכתוב "אל תירא".

על הפעם השנייה שעמלק בא בעורמה נאמר

הפסוק: "עוצו עצה ותופר, דברו דבר". הצעתו של עמלק

הופרה ומחשבתו לא קמה.

על הפעם השלישית קורא הילד פסוק העונה על טענת המן שהקב"ה כביכול "הזקין" כתוב: "ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי אני אשא אני אסבול ואמלט". כך הודיע הקב"ה, למרדכי כי גם הפעם הזו, הוא יציל את ישראל מידי עמלק. (ומתוך האור)

פתחיה זה מרדכי

האמרי אמת מגור זי"ע אמר פעם: מובא במשנה (שקלים פ"ה משנה א') "פתחיה זה מרדכי", ודעת רש"י במנחות (סד:) כי הכוונה היא למרדכי היהודי שהיה נקרא שמו "פתחיה" (וראה תוס' שם ד"ה אמר להו).

תפילה מיוחדת ליום פורים

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו,

עושה נסים ונפלאות בכל דור ודור, הרב את ריבנו והדן את דיננו,
והנוקם את נקמתנו, והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו והנפרע לנו מצרינו,
שתרחם עלינו ברחמיך הרבים ותעזר לנו בישועתך ונפלאותיך הנוראות,
שנזכה לקבל ו"לקיים את ימי הפורים הקדושים בזמניהם" כראוי,
שנזכה לקיים כל המצוות הקדושות הנוהגות בפורים בקדשה ובטהרה גדולה,
בשמחה ובטוב לבב, בגילה ברנה בדיצה וחדוה רבה ועצומה מאד,
עם כל פרטיהם ודקדוקיהם וכונותיהם ותרי"ג מצוות התלויות בהם.

רבנו של עולם, כבר גלית אֶזְרִינוּ,

שְׁכַל הנסים והנפלאות שְׁעָשִׂית לְאַבֹּתֵינוּ אֲשֶׁר עָלִיהֶם נִקְבְּעוּ הַיָּמִים טוֹבִים הַקְּדוּשִׁים,
כֻּלָּם נַעֲשִׂים וְנִתְגַּלִּים וּמֵאִירִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, וְאַנּוּ צָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ קִדְשֵׁת
פִּוּרִים,

וּקְדֻשַׁת כָּל הַיָּמִים טוֹבִים, וְהָאֶרֶת הַנְּסִים וְנִפְלְאוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ אָז, בְּכָל שָׁנָה וּשְׁנָה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר
וּבְכָל אָדָם וְאָדָם בְּפִרְטִיּוֹת.

וּבְכֵן פָּאֵתִי לְפָנֶיךָ, עוֹשֶׂה נְסִים וְנִפְלְאוֹת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וּבְכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה.

